

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Изборния кодекс

(Обн., ДВ, бр. 19 от 5.03.2014 г., в сила от 5.03.2014 г., изм., бр. 35 от 22.04.2014 г., в сила от 22.04.2014 г., бр. 53 от 27.06.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.11.2015 г., изм. и доп., бр. 39 от 26.05.2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 57 от 22.07.2016 г., в сила от 22.07.2016 г., бр. 85 от 28.10.2016 г., в сила от 28.10.2016 г., доп., бр. 97 от 6.12.2016 г.; изм. с Решение № 3 от 23.02.2017 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 20 от 7.03.2017 г.; изм., бр. 85 от 24.10.2017 г., бр. 94 от 13.11.2018 г.)

§ 1. В чл. 5 се правят следните изменения и допълнения:

1. Настоящият текст става ал. 1

2. Създава се ал. 2:

“(2) Пощенското гласуване се провежда в период от не по-малко от 14 и не повече от 25 дни, определен от Централната избирателна комисия. Пощенското гласуване приключва 5 дни преди изборния ден по ал.1.”

§ 2. В чл. 18, ал. 1 и ал. 2 след думата “машинното” се добавят “и пощенското”.

§ 3. В чл. 54, ал. 2 думите “гласуването с машини” се заменя с “машинното и пощенското гласуване”.

§ 4. В чл. 57, ал. 1 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т. 32 след думата “машинното” се добавят думите “и пощенското”.

2. В т. 34 след думата “машинното” се добавят думите “и пощенското”.

3. В т. 41 след думата “машинното” се добавят думите “и пощенското”.

4. В т. 42 след думата “машинното” се добавят думите “и пощенското”.

5. Точки 43 – 47 стават съответно точки 44 – 48.

6. Създава се т. 49:

“49. определя условията и реда за провеждане на пощенското гласуване и контролира реда за провеждането му и обработката на данните от него”.

§ 6. В чл. 114, ал. 1 се създава нова т. 13:

“13. присъстват на мястото или местата, на които се извършва преброяване на бюлетините от пощенското гласуване”;

§ 7. В чл. 120, ал. 1 се създава нова т.10:

“10. присъстват на мястото или местата, на които се извършва преброяване на бюлетините от пощенското гласуване.”

§ 8. В чл. 206 се създават нови ал. 5-7:

“(5) Избирателят има право да гласува и по пощата, по ред определен в този кодекс.

(6) Пощенското гласуване е равностойно на гласуването в секция с хартиена бюлетина.

(7) Избирател, който е избрал да използва пощенско гласуване, не може да гласува в секция с хартиена бюлетина или машинно.”

§ 9. В глава четирнадесета се създава нов раздел IXа със заглавие “Пощенско гласуване”, в който се създават нови членове 211а – 211г:

„Основни принципи на пощенското гласуване

Чл. 211а. (1) Пощенското гласуване се произвежда на всички избори, с изключение на местни избори, по реда на тази глава.

(2) Пощенското гласуване се извършва посредством пощенски оператор или куриер.

(3) Право на гласуване по пощата имат всички български граждани с право на глас за съответния вид избори, които отговарят на изискванията на чл. 211б, ал. 2, т. 3.

(4) Избирателите гласуват единствено от свое име.

(5) Забранява се обявяването на междинни резултати от пощенското гласуване преди края на изборния ден.

(6) Отчитането на подадените гласове се извършва при спазване на принципа “един човек - един глас”.

Регистрация за пощенско гласуване

Чл. 211б. (1) Регистрацията за пощенско гласуване се извършва с подаване на заявление по образец, утвърден от Централната избирателна комисия, по един от следните начини:

1. чрез интернет страницата на Централната избирателна комисия;

2. с писмо до Централната изборителна комисия, чрез пощенски оператор или куриер;

(2) В заявлението се посочват:

1. единния граждански номер и трите имена на изборителя;
2. адреса, на който изборителят желае да получи бюлетината или бюлетините за гласуване;
3. основанийто за заявяване на пощенско гласуване. Възможните основания са:

а) изборителят се намира в чужбина;

б) настоящият и постоянният адрес на изборителя са в различни населени места;

в) изборителят има увреждания, които сериозно затрудняват упражняването на правото на глас в секция;

4. Периода на действие на заявлението:

а) за предстоящите към момента на заявяване избори;

б) за всички следващи избори, докато изборителят не подаде заявление по образец за прекратяване на пощенското гласуване за съответния адрес или в случай, че не изпрати попълнена бюлетина на два поредни избора.

(3) Заявлението се подава не по-рано от 2 дни след насрочването на съответните избори и не по-късно от 35 дни преди изборния ден.

(4) На един адрес не могат да бъдат изпращани повече от 3 бюлетини.

(5) Ако повече от трима изборители заявят пощенско гласуване на един и същи адрес, на адреса се изпраща уведомление, че е достигнат лимита.

(6) Централната изборителна комисия проверява подадените заявления, при които посочените адреси са на територията на Република България и ги сравнява с настоящите адреси на заявителите.

Процедура за пощенско гласуване

Чл. 211в. (1) Пощенското гласуване се извършва по следния ред:

1. изборителят заявява гласуване по пощата;
2. Централната изборителна комисия изпраща писмо на посочен от изборителя адрес, което съдържа бюлетина, два плика, информационна брошура и други материали, определени от Централната изборителна комисия;
3. изборителят попълва бюлетината по реда на този кодекс;

4. избирателят избира дали да запише поредния номер на бюлетината на удобно за него място с цел проверка на отчитането на гласа след приключване на изборния ден;

5. избирателят може да провери на интернет страницата на Централната избирателна комисия дали поредният номер, който е получил, отговаря на бюлетина, изпратена от Централната избирателна комисия;

6. избирателят поставя попълнената бюлетина в плика, определен за това и го запечатва;

7. избирателят поставя плика с бюлетината във външния плик;

8. избирателят проверява единния си граждански номер, полага саморъчен подпис на определеното за това място и изписва саморъчно трите си имена на определено за това място;

9. избирателят прилага копие от валиден документ за самоличност във външния плик;

10. избирателят запечатва външния плик;

11. избирателят изпраща плика на адрес, определен от Централната избирателна комисия и изписан предварително на външния плик.

(2) Бюлетината, изпратена по пощата, се взема от определени за това кочани с хартиени бюлетини, изготвени по реда на този кодекс.

(3) Бюлетините, определени за гласуване по пощата, съдържат и баркод, отразяващ поредния номер в рамките на отрязъка.

(4) Избирателят има право да използва единствено пликете, които е получил по пощата от Централната избирателна комисия.

(5) Централната избирателна комисия определя реда за организация и графика на изпращането на бюлетини до избирателите, заявили пощенско гласуване, като:

1. изпращането се извършва не по-късно от 25 дни преди изборния ден;
2. в разпределението участват автоматизирани информационни системи
3. всяко изпратено писмо се проверява от поне двама души;

4. номерата на изпратените бюлетини се съхраняват в електронна база данни без да се посочва на кой избирател са изпратени. Базата данни се защитава по реда на Закона за електронното управление.

Проверка на отчитането на гласа

Чл. 211г. (1) Избирателите имат право да проверяват дали гласът им е приет и преброен, като използват номера на бюлетината.

(2) Проверката се извършва на интернет страницата на Централната избирателна комисия и е достъпна след края на изборния ден.”

§ 10. В чл. 289 се създава нова ал. 3:

„(3) Гласовете от пощенското гласуване за съответния избирателен район се отразяват от Централната избирателна комисия в отделен протокол за всеки район.“

§ 11. В глава петнадесета се създава нов раздел IXa със заглавие: „Отчитане на резултатите от пощенското гласуване“, в който се създават нови членове 296a – 296б:

“Получаване и съхранение на гласовете, подадени чрез пощенско гласуване

Чл. 296а. (1) Централната избирателна комисия получава писмата с бюлетини за пощенско гласуване по ред, определен от Централната избирателна комисия. При получаване на пликове се изготвя протокол, в който се вписва броят получени пликове, датата и часа на получаване, както името на куриера или пощенския служител.

(2) Протоколите по ал. 1 се публикуват в рамките на работния ден на интернет страницата на Централната избирателна комисия.

(3) Централната избирателна комисия събира всички получени писма с бюлетини в помещение с контролиран достъп и видеонаблюдение.

(4) Данните за достъпа до помещението, както и картината от видеокамерите са достъпни в реално време на интернет страницата на Централната избирателна комисия.

(5) Историята на достъпа до помещението и видеозаписите са достъпни на интернет страницата на Централната избирателна комисия не по-малко от два месеца след изборния ден.

Преброяване на гласовете, подадени чрез пощенско гласуване

Чл. 296б. (1) 2 дни преди изборния ден, Централната избирателна комисия осъществява отделянето на пликовете с бюлетините, подадени чрез пощенско гласуване.

(2) Отделянето на пликовете и броенето се извършват в помещението за съхранение или в друго помещение, определено от Централната избирателна комисия. В случай на друго помещение, транспортирането на пликовете се извършва по ред, определен от Централната избирателна комисия.

(3) Отделянето на пликовете и броенето се извършват от секционна избирателна комисия с брой членове, определен от Централната избирателна комисия в зависимост от броя получени пликове за пощенско гласуване.

(4) Процесът на отделянето на пликите е както следва:

1. Проверява се дали е спазен срока за пощенско гласуване. Спазването на срока се установява от наличието на поне едно от следните обстоятелства:

- а) пощенско клеймо или отпечатък с датата на подаване;
- б) заверка от пощенския служител с датата на подаване;
- в) заверка от служител в куриерска служба с датата на подаване.

2. Пликите, при които не е спазен срока за гласуване, се отделят в отделна купчина с невалидни пликите;

3. Пликите, при които е спазен срока за гласуване, се отварят;

4. ЕГН-то, имената и копието от личната карта на избирателя, се проверяват в базата данни с регистрирани за пощенско гласуване:

а). В случай, че не бъдат открити, пликът се отделя в купчинката с невалидни пликите.

б). В случай, че бъдат открити, но това е втори плик от името на същия избирател, пликът се отделя в купчинката с невалидни пликите.

в). В случай, че бъдат открити, се маркират като такива в базата данни, а вътрешният плик се отделя. Вътрешните пликите се разделят в купчини за всеки избирателен район на база на постоянния адрес на избирателя. Постоянният адрес се извлича от избирателните списъци по електронен път.

г). Купчината с пликите, при които не е спазен срока за гласуване, се преброяват, отбелязват с в протокола и се унищожават.

д). Приложените копия от лични карти се унищожават;

(5) Броенето се извършва след края на изборния ден по следния ред:

1. отделените валидни вътрешни пликите се отварят, а отрязъците с номерата на бюлетините се откъсват и проверяват в базата данни с изпратени бюлетини;

а). в случай, че не бъдат открити, или в случай, че бъдат открити повече от веднъж, се отделят в купчина с невалидни бюлетини;

б). в случай, че бъдат открити, се отбелязват като такива в базата данни.

2. След откъсване на отрязъка с номера, бюлетините се броят по реда на този кодекс;

3. Изготвят се протоколи с резултатите за всеки избирателен район поотделно.

(3) Процесът на отделяне на пликите и на преброяване на гласовете, подадени чрез пощенско гласуване е публичен, като се излъчва в реално време на страницата на Централната избирателна комисия в интернет, а до него имат достъп регистрирани наблюдатели и застъпници.

Отразяване на използваните пощенско гласуване в избирателните списъци

Чл. 296в. (1) Не по-късно от 24 часа преди началото на изборния ден, Централната изборителна комисия подготвя списък с изборителите, които са използвали пощенско гласуване и го изпраща до районните изборителни комисии.

(2) Районните изборителни комисии, изпращат до секционните изборителни комисии списъка с изборители, гласували по пощата, като секционните изборителни комисии ги заличават от изборителните списъци.

(3) Централната изборителна комисия извършва броенето на бюлетините, получени между изпращането по ал. 1 и края на изборния ден, по реда на чл. 211д, ал. 2 и ги вписва в отделна графа в протоколите по чл. 296г.

(4) Бюлетини, получени след края на изборния ден се считат за невалидни.

Протоколи за резултатите от пощенското гласуване

Чл. 296г. (1) След завършване на броенето на получените чрез пощенско гласуване бюлетини, резултатите се вписват в протоколи, разделени по изборителен район в зависимост от постоянния адрес на изборителя.

(2) В протоколите Централната изборителна комисия отчита:

1. броя изборители, използвали пощенско гласуване;
2. броя невалидни гласове, подадени чрез пощенско гласуване;
3. броя гласове, подадени чрез пощенско гласуване.

(3) Протоколите съдържат данните по чл. 275 и чл. 281.

(4) Председателят на Централната изборителна комисия и поне половината членове на комисията подписват протоколите след тяхното финализиране. Протоколите се финализират след отчитане на получените бюлетини до края на изборния ден.

(5) Членовете на Централната изборителна комисия нямат право да откажат да подпишат протокола. Член на комисия, който не е съгласен с отразеното в протокола, го подписва с особено мнение, като посочва в какво се изразява особеното мнение. Мотивите се излагат в писмена форма и се прилагат като неразделна част от протокола.

(6) Когато член на комисията е възпрепятстван по уважителни причини да подпише протокола, това се отбелязва, като се посочват и причините.

(7) Неподписването на протокола от член на комисията не го прави недействителен.

(8) Незабавно след съставяне на подписаните протоколи, те се публикуват на интернет страницата на централната изборителна комисия. Протоколът за всеки изборителен район се изпраща до съответната районна изборителна комисия по електронен път, където се разпечатва и се поставя на видно място в сградата, в която се помещава съответната районна изборителна комисия.

§ 13. В чл. 309 след думите „раздели VII, VIII“ съюзът „и“ се заменя със запетая, а след „IX“ се добавя текста „и IXа“.

§ 14. В чл. 352 след думите „раздели VII, VIII“ съюзът „и“ се заменя със запетая, а след „IX“ се добавя текста „и IXа“.

§ 15. Създава се нов чл. 487а. “Нарушения в процеса на пощенско гласуване” със следния текст:

“Чл. 487а. (1) Който наруши чл. 211а, ал. 4 като гласува от името на друг се наказва с глоба от 5000 до 20 000 лева.

(2) Който наруши забраната по чл. 211а, ал. 5 се наказва с глоба от 10 000 до 25 000 лева, а на юридическите лица се налага имуществена санкция в размер от 15 000 до 30 000 лева.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 20. Изборителните секции на територията на Великобритания се формират по реда на чл. 14, ал. 2 и забраната по чл. 14, ал. 5 не се прилага за тях за срок до 31.12.2020г. и след тази дата - за срока съответстващ на преходния период, договорен съгласно чл. 50 от Договора за Европейския съюз.

§ 21. В Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (*Обн. ДВ. бр.44 от 12 юни 2009г., изм. ДВ. бр.100 от 21 декември 2010г., изм. ДВ. бр.9 от 28 януари 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.42 от 5 юни 2012г., изм. ДВ. бр.20 от 28 февруари 2013г., изм. ДВ. бр.66 от 26 юли 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 март 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 ноември 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.56 от 24 юли 2015г.*) се правят следните изменения:

1. В чл. 4 се създава ал. 3:

“(3) Гражданите могат да упражнят правото по ал. 1 и 2 и чрез пощенско гласуване.”

2. В чл. 8, ал. 2 след думите „избирателните списъци“ се поставя запетая и думите „както и за регистрацията на гласоподавателите за пощенско гласуване“, след които се поставя запетая.

3. В чл. 17 се създават нова ал. 5:

“(5) Гласуването на референдуми може да се извърши чрез пощенско гласуване по реда на Изборния кодекс.

4. В чл. 22 след думите “обобщава данните” се добавя запетая и думите “включително за гласовете, подадени чрез пощенско гласуване” и се създава изречение второ: „Резултатите от пощенското гласуване се определят по реда на чл. 296а – 296г от Изборния кодекс, като в протоколите се посочват и броя на получените гласове „да“ и „не“.“

§ 22. Законът влиза в сила 2 месеца след обнародването му в “Държавен вестник”, с изключение на § 20, който влиза в сила от датата на обнародване на този закон в “Държавен вестник”.

Мотиви

Българите в чужбина, както и хората, чийто настоящ и постоянен адрес са в различни градове, представляват значителна част от българските избиратели. Тяхното гласуване е често логистично затруднено от липсата на избирателни секции в близост и от нуждата да пътуват на големи разстояния в изборния ден. Хората с увреждания, за които придвижването и упражняването на правото им на глас в секция представлява сериозно затруднение, също следва да имат лесна и удобна алтернатива за гласуване в допълнение на мобилните секции. През юли тази година Европейският парламент гласува нови правила за провеждане на избори за членове на Европейския парламент, като включи пощенското гласуване като възможност.

С оглед на изложеното дотук, предлагаме законопроект, с който да бъде въведена възможност за пощенско гласуване (чрез пощенски оператор или куриер) на национални избори.

В много държави по света пощенското гласуване е дългогодишна и утвърдена практика, която може да бъде приложена и у нас.

В предложения законопроект се предвижда:

- период за заявяване на желание за гласуване по пощата
- период за комплектоване и изпращане на бюлетините и съответните пликосе до избирателите
- период за гласуване по пощата
- период, в който изпратените бюлетини биват получавани и съхранявани от ЦИК, след което гласувалите по пощата се заличават от избирателните списъци
- бюлетините, получени до края на изборния ден също се считат за валидни, като за предотвратяване на двойно гласуване, ЦИК извършва проверка след края на изборния ден

Гласуването по пощата ще се реализира по възприетия стандарт с използване на два плика. Поради спецификите на българското законодателство, ЕГН-то на избирателите ще бъде отпечатвано от вътрешната страна на външния плик, като по този начин то няма да бъде видимо при пренос, но ще послужи за уникално идентифициране на избирателя след получаване на писмото.

Разделянето на пликосете с имената и ЕГН на избирателите от вътрешните пликосе, съдържащи бюлетините, ще се състои в присъствие на наблюдатели и застъпници в една локация, определена от ЦИК, като ще се предава и на живо на интернет страницата на ЦИК.

Процедурата по отделяне на пликосе и броене ще се извършва два пъти - веднъж преди изборния ден, за всички бюлетини получени до този момент, и

веднъж за останалите, получени между този момент и края на изборния ден. Тази организация ще позволи извършване на броенето в по-спокойна обстановка преди самия изборен ден, като само малката част късно пристигнали бюлетини ще бъде броена след края на изборния ден.

Бюлетини, които са изпратени след крайния срок, както и бюлетини, които са получени след края на изборния ден, ще се считат за невалидни. Такава е практиката на много места по света. (Български пощи доставят неприоритетни писма от Европа за до 5 работни дни. Препоръчани и приоритетни биват доставени по-бързо, а избирателите извън Европа могат да изпратят своя глас преди крайния срок, за по-висока степен на сигурност в получаването му навреме).

Пощенското гласуване ще позволи на българите в чужбина да гласуват и за депутатски листи с преференция, тъй като при броенето ще бъдат разделяни по избирателни райони на база на постоянния им адрес.

Предвидени са редица проверки с цел избягване на злоупотреби:

- Проверка на максималния брой бюлетини, изпратени на един адрес (ограничен до три);
- Проверка дали избирателят, изпратил бюлетината е бил регистриран за пощенско гласуване;
- Проверка дали номерът на бюлетината, която е получена, присъства в списъка с бюлетини, изпратени за пощенско гласуване (номерата на бюлетините не следва да се асоциират с получател, а се поддържат като отделен списък);
- Проверка за повече от една бюлетина изпратена от един и същи избирател;

Пощенското гласуване изисква значително по-малко техническа и организационна подготовка от дистанционното електронно гласуване, поради което е предвидено изменението да влезат в сила само два месеца след обнародване им.

Считаме, че пощенското гласуване е удобен инструмент за редица български избиратели, който ще повиши избирателната активност и ще улесни и утвърди демократичния процес.

В проекта се предлага и законодателно решение, което защитава упражняването на избирателните права на българските граждани, живеещи на територията на Великобритания. Предвижда се за срок от 2 години, както и за целия преходен период, който ще бъде договорен с ЕС, българските граждани на територията на Великобритания да могат да упражняват избирателните си права по настоящия

ред - т.е. по реда, действащ преди Брекзит и приложим за държавите - членки на ЕС.